

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 25.09.2026.

Nr. 35/6-3

Atzinums par 2026. gada 30. augusta publikāciju LSM.lv sadaļā Rus.lsm.lv

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds (turpmāk arī – ombuds) 2026. gada 31. augustā saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu (turpmāk – Iesniegums) par iespējamu profesionālās ētikas pārkāpumu VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” (turpmāk – LSM) ziņu portāla “LSM.lv” (turpmāk – LSM.lv) sadaļā “Rus.lsm.lv” 2026. gada 30. augustā publicētajā rakstā “Избивали подростков в парках Риги – полиция начала устанавливать личности нападавших” [“Rīgas parkos piekāva pusaudzus – policija sāk noskaidrot uzbrucēju identitātes” – ombuda veikts virsraksta tulkojums latviešu valodā].

Iepazīstoties ar Iesniegumu un tajā norādīto rakstu, ombuds pieņēma lēmumu veidot atzinumu par Iesniegumā norādītā raksta satura atbilstību VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Redakcionālajām vadlīnijām (turpmāk – Redakcionālās vadlīnijas).

Par ombuda lēmumu veidot atzinumu Iesniedzējs tika informēts ar 2026. gada 1. septembra elektroniskā pasta vēstuli.

2026. gada 8. septembrī ombuds no Iesniedzēja saņēma papildinājumu Iesniegumam (turpmāk – Iesnieguma papildinājums), kurā norādīts uz LSM veiktajiem precizējumiem jeb labojumiem 2026. gada 30. augustā publicētajā rakstā.

Lai sagatavotu atzinumu, ombuds no 2026. gada 1. septembra līdz 2026. gada 25. septembrim:

- iepazīnās ar Iesniegumu un Iesnieguma papildinājumu;
- iepazīnās ar LSM.lv sadaļā “Rus.lsm.lv” 2026. gada 30. augustā plkst. 18:04 publicēto rakstu “Избивали подростков в парках Риги – полиция начала устанавливать личности нападавших” [“Rīgas parkos piekāva pusaudzus – policija sāk noskaidrot uzbrucēju

identitātes” – ombuda veikts virsraksta tulkojums latviešu valodā], (turpmāk – Raksts);

- iepazīnās ar Raksta precizēto versiju (turpmāk – Precizētais raksts);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://rus.lsm.lv/statja/novosti/proisshestvija/30.08.2026-izbivali-podrostkov-v-parkax-rigi-policiya-nacala-ustanavlivat-licnosti-napadavsix-utocneno.a660961/>.

- iepazīnās ar Nacionālās ziņu aģentūras “LETA” 2026. gada 30. augustā plkst. 17:17 publiskoto ziņu “Valsts policija sākusi skaidrot personas, kas Rīgas centra parkos uzbrukušas cilvēkiem” (turpmāk – LETA ziņa 1), pieejama LETA arhīvā abonentiem;
- iepazīnās ar Nacionālās ziņu aģentūras “LETA” 2026. gada 31. augustā plkst. 19:41 publiskoto ziņu “Ratnieks nākamnedēļ ar Valsts un pašvaldības policijas vadību runās par jauniešu pārkāpumiem galvaspilsētā” (turpmāk – LETA ziņa 2), pieejama LETA arhīvā abonentiem;
- 2026. gada 2. septembrī nosūtīja jautājumus LSM Interneta portāla daļas vadītājai Martai Ceravai un 2026. gada 7. septembrī saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] Par Iesniegumā un Iesnieguma papildinājumā minēto

Nemot vērā to, ka ombuda atzinumi ir publiski, jo anonimizētā veidā (neatklājot Iesniedzēja identitāti) ir pieejami visai sabiedrībai, lai tādējādi veicinātu sabiedrības medijpratību, kā izpratni par to – ko, kā un kāpēc sabiedriskais medijs dara – ombuds šajā atzinuma daļā ir iekļāvis Iesniegumā un Iesnieguma papildinājumā pausto informāciju, lai plašākai auditorijai sniegtu priekšstatu par Iesnieguma būtību, tajā paustajiem apsvērumiem un izteiktajiem lūgumiem ombudam.

Iesniegumā Iesniedzējs informē ombudu, ka 2026. gada 30. augustā publiskotajā Rakstā ir iekļauts šāds formulējums:

*В эти выходные в социальных сетях появилось несколько видео, на которых **русскоязычные компании подростков** нападают в парках центра Риги на своих ровесников и избивают их руками и ногами.* [“Šajā nedēļas nogalē sociālajos tīklos parādījās vairāki video, kuros redzams, kā **krievvalodīgu pusaudžu grupas** Rīgas centra parkos uzbrūk saviem vienaudžiem un sit viņus ar rokām un kājām.” Ombuda veikts teksta tulkojums latviešu valodā. Visi izcēlumi citētajos tekstos šeit un turpmāk mani – E.A.].

Iesniedzējs pauž bažas par *apzīmējuma “krievvalodīgas jauniešu kompānijas”* (“*русскоязычные*

компанию подростков”) [krievu valodā runājošu pusaudžu grupas – E.A.] izmantošanu un norāda, ka Rakstā nav paskaidrots:

- *uz kādu pārbaudītu faktu vai informācijas avotu pamata visi attiecīgo grupu jaunieši ir raksturoti kā krievvalodīgi* [krievu valodā runājoši – E.A.];
- *vai krievu valodā runā paši uzbrucēji, citi video redzami jaunieši vai tikai kāda persona aizkadrā;*
- *vai šādu iesaistīto personu raksturojumu ir apstiprinājusi Valsts policija;*
- *kādēļ jauniešu lietotā valoda ir būtiska konkrēto vardarbības gadījumu atspoguļošanai;*
- *vai policijas rīcībā ir informācija, ka uzbrukumu motīvs būtu saistīts ar valodu, etnisko piederību vai kādu konfliktu starp sabiedrības grupām.*

Iesniedzējs norāda: No publikācijas izriet, ka Valsts policija ir apstiprinājusi tikai to, ka tai par šiem gadījumiem ir zināms un tiek veiktas nepieciešamās darbības iesaistīto personu noskaidrošanai. Policijas sniegtajā informācijā, kas citēta rakstā, **nav norādes uz uzbrucēju valodu vai etnisko piederību.**

Iesniedzējs izsaka šādus apsvērumus: *Pat ja video ir dzirdama krievu valoda, tās lietošana konkrētajā brīdī pati par sevi neļauj droši noteikt personas dzimto valodu, etnisko piederību vai identitāti un attiecināt šādu secinājumu uz visu jauniešu grupu. Turklāt rakstā nav paskaidrots, kā šī pazīme palīdz auditorijai izprast notikuma būtību.*

Iesniedzējs rezumē: *Neapšaubu pašu vardarbības gadījumu sabiedrisko nozīmīgumu un nepieciešamību par tiem informēt. Tomēr uzskatu, ka nepamatota vai notikuma izpratnei nebūtiska noziedzīgā nodarījuma dalībnieku saistīšana ar konkrētu valodas grupu var veicināt stereotipus un radīt auditorijai priekšstatu par saikni starp krievu valodas lietošanu un vardarbīgu rīcību.*

Iesniedzējs uzskata, ka šajā gadījumā varētu būt skarti šādi sabiedriskā medija profesionālās darbības principi:

- **precizitāte**, jo nav norādīts apzīmējuma “krievvalodīgi” faktiskais pamatojums un informācijas avots;
- **objektivitāte**, jo nav paskaidrots šīs pazīmes konteksts un nozīme konkrētajā notikumā;
- **faktu nošķiršana no pieņēmumiem**, jo iespējamais secinājums par jauniešu valodisko identitāti pasniegts kā konstatēts fakts;
- **izvairīšanās no stereotipizācijas**, jo negatīva un vardarbīga rīcība bez skaidra

redakcionāla pamatojuma tiek sasaistīta ar noteiktu Latvijas sabiedrības valodas grupu;

- *atbildīgums un cilvēka cieņas ievērošana, ņemot vērā šāda vispārinājuma iespējamo ietekmi uz sabiedrības attieksmi pret attiecīgo grupu.*

Balstoties iepriekš izteiktajos apsvērumos, Iesniedzējs lūdz ombudu izvērtēt:

1. *Vai publikācijā lietotais apzīmējums “krievvalodīgas jauniešu kompānijas” ir **balstīts pietiekami pārbaudītā informācijā?***
2. *Vai šīs valodiskās pazīmes norādīšanai bija objektīva un ar notikuma būtību saistīta redakcionāla nepieciešamība?*
3. *Vai minētā formulējuma izmantošana atbilst LSM redakcionālo vadlīniju prasībām par **precizitāti, objektivitāti, faktu nošķiršanu no pieņēmumiem un izvairīšanos no stereotipizācijas?***
4. *Vai līdzīgā situācijā LSM izmantotu arī apzīmējumu “latviski runājoša jauniešu kompānija”, un vai dažādām Latvijas sabiedrības valodas grupām tiek piemēroti vienādi redakcionālie kritēriji?*
5. *Vai publikācijā nepieciešams precizējums, labojums vai skaidrojums par attiecīgā apzīmējuma avotu un izmantošanas pamatojumu?*

2026. gada 8. septembrī saņemtajā Iesnieguma papildinājumā Iesniedzējs norāda uz LSM 2026. gada 5. septembrī veiktajiem precizējumiem Rakstā, informējot, ka *pēc* [Iesniedzēja] *iesnieguma nosūtīšanas publikācija tika būtiski rediģēta:*

No teikuma “В эти выходные в социальных сетях появилось несколько видео, на которых русскоязычные компании подростков нападают в парках центра Риги...” [“Šajā nedēļas nogalē sociālajos tīklos parādījās vairāki video, kuros redzams, kā krievvalodīgu pusaudžu grupas uzbrūk Rīgas centra parkos...”; ombuda veikts teksta atveidojums latviešu valodā] tika izņemts apzīmējums “русскоязычные” (“krievvalodīgas”).

Teikumam tika pievienota atsauce uz informācijas avotu: “сообщаем агентство LETA” [“ziņo aģentūra LETA”. Ombuda veikts teksta tulkojums latviešu valodā]. Raksta virsrakstam tika pievienota atzīme “УТОЧНЕНО” [“PRECIZĒTS” – ombuda veikts teksta tulkojums latviešu valodā], bet raksta tekstā ievietots paziņojums: “Текст уточнен в соответствии с редакционными стандартами LSM.lv.” [“Teksts precizēts atbilstoši LSM.lv redakcionālajiem standartiem.” Ombuda veikts teksta tulkojums latviešu valodā]

Iesniedzējs uzskata, ka *šie labojumi ir būtiski manā sākotnējā iesniegumā norādīto apstākļu*

izvērtēšanai.

Apzīmējuma “krievvalodīgas jauniešu kompānijas” izņemšana liecina, ka **pati redakcija ir atzinusi nepieciešamību mainīt sākotnējo formulējumu**. Tomēr lasītājiem nav paskaidrots, kas tieši tekstā ticis labots un kādēļ šāds labojums bijis nepieciešams. Tādēļ nav iespējams saprast, vai sākotnējā informācija bija nepatiesa, nepārbaudīta, neprecīza vai arī redakcija atzina, ka jauniešu valodas piederības izcelšana konkrētajā kontekstā nebija pamatota.

Saistībā ar veiktajiem precizējumiem Rakstā Iesniedzējs vērš ombuda uzmanību uz Redakcionālo vadlīniju 2.10. punktu “Kļūdu labojumi”, kurā noteikts: “Ja, piemēram, LSM.LV publikācijā ir labota kļūda vai neprecizitāte, raksta virsrakstā iekavās tiek pievienots vārds ‘precizēts’, savukārt pašā rakstā blakus rindkopai, kurā ir izdarīts labojums, atsevišķā izcēlumā norāda, kas tieši ir labots vai precizēts.”

Iesniedzēja vērtējumā LSM ir izpildījis šīs prasības pirmo daļu, raksta virsrakstam pievienojot atzīmi “VТОЧЕНО” [“PRECIZĒTS” – ombuda veikts teksta atveidojums latviešu valodā]. Taču, [..], nav izpildīta prasības otrā daļa — norādīt, kas tieši ir labots vai precizēts. Vispārīga frāze “Teksts precizēts atbilstoši LSM.lv redakcionālajiem standartiem” neatklāj ne labojuma saturu, ne to, ka no publikācijas izņemts tieši apzīmējums “krievvalodīgas”.

Saistībā ar minēto, Iesniedzējs lūdz ombudu papildus izvērtēt:

1. Vai publikācijā veiktie labojumi apliecina, ka sākotnējais apgalvojums par “krievvalodīgām jauniešu kompānijām” nebija **pietiekami pārbaudīts vai redakcionāli pamatots**?
2. Vai pirms sākotnējās publikācijas LSM rīcībā **bija pierādījumi**, kas ļāva visu video redzamo jauniešu grupu raksturot kā krievvalodīgu?
3. Kādēļ minētais apzīmējums tika izņemts un vai tā izņemšana uzskatāma par **kļūdas, neprecizitātes vai profesionālās ētikas problēmas novēršanu**?
4. Vai paziņojums “Teksts precizēts atbilstoši LSM.lv redakcionālajiem standartiem” atbilst Redakcionālo vadlīniju 2.10. punkta prasībai konkrēti norādīt, kas tieši ir **labots vai precizēts**?
5. Vai šajā gadījumā lasītājiem bija skaidri jānorāda, ka no sākotnējās publikācijas izņemta norāde uz jauniešu iespējamo valodas piederību?

[2] Par Rakstā, Precizētajā rakstā un LETA ziņās sniegto informāciju

Ņemot vērā to, ka atzinuma veidošanas laikā Rakstā ir veikts precizējums (Precizētais raksts), kā arī tam ir pievienota atsauce uz nacionālās ziņu aģentūras LETA publiskoto ziņu, ombuds uzskata par lietderīgu zemāk citēt visās analizējamās satura vienībās esošo tekstu, kas ir saistošs šī atzinuma veidošanai [visi izcēlumi un atveide latviešu valodā mani – E.A.]:

1) Raksts:

*В эти выходные в социальных сетях появилось несколько видео, на которых **русскаяязычные компании подростков** нападают в парках центра Риги на своих ровесников и избивают их руками и ногами.* [“Šajā nedēļas nogalē sociālajos tīklos parādījās vairāki video, kuros redzams, kā **krievvalodīgu pusaudžu grupas** Rīgas centra parkos uzbrūk saviem vienaudžiem un sit viņus ar rokām un kājām.” Ombuda veikts teksta tulkojums latviešu valodā]

2) Precizētais raksts:

В эти выходные в социальных сетях появилось несколько видео, на которых компании подростков нападают в парках центра Риги на своих ровесников и избивают их руками и ногами, сообщает агентство LETA. [“Šajā nedēļas nogalē sociālajos tīklos parādījās vairāki video, kuros redzams, kā pusaudžu grupas Rīgas centra parkos uzbrūk saviem vienaudžiem un sit viņus ar rokām un kājām, ziņo aģentūra LETA.” Ombuda veikts teksta tulkojums latviešu valodā]

3) LETA ziņa 1:

*Šajā nedēļas nogalē sociālajos tīklos nonākuši vairāki video, kuros redzamas **krieviski runājošas pusaudžu bandas**, kas Rīgas centra parkos uzbrukušas un ar rokām un kājām dauza vienaudžus.*

4) LETA ziņa 2:

*Kā vēstīts, pagājušās nedēļas nogalē sociālajos medijos nonākuši vairāki video, kuros redzamas **krieviski runājošas pusaudžu bandas**, kas Rīgas centra parkos uzbrukušas un ar rokām un kājām dauza vienaudžus.*

[3] Par LSM Interneta portāla daļas vadītājas sniegtajām atbildēm uz ombuda uzdotajiem jautājumiem

Uz ombuda 2026. gada 2. septembrī rakstiski uzdotajiem jautājumiem LSM Interneta portāla daļas vadītāja Marta Cerava sniedza šādas atbildes [visi izcēlumi atbilžu tekstā mani – E.A.]:

1) par Raksta veidošanas apstākļiem un informācijas ieguvi papildu ziņu aģentūras “LETA” sniegtajai informācijai;

Papildus ziņu aģentūras LETA sniegtajai informācijai redakcija atrada un izvērtēja sociālajos tīklos publicētos uzbrukumus videoierakstus, tostarp [\[https://x.com/eazeo/status/2094000991158870387?ref_src=twsrc%5Etfw\]](https://x.com/eazeo/status/2094000991158870387?ref_src=twsrc%5Etfw). Tika salīdzināta videoierakstos redzamā vide ar LETA aprakstītajām vietām, kā arī iesaistīto personu skaits un diennakts laiks. Ņemot vērā vardarbīgo saturu, videoieraksti materiālam netika pievienoti.

- 2) par to, kā redakcija pārliecinājās, ka publikācijā lietotais apzīmējums “krievvalodīgas jauniešu kompānijas” ir balstīts pietiekami pārbaudītā un uzticamā informācijā;

Videoierakstus noskatījās redaktors, kuram krievu valoda ir dzimtā valoda un kurš spēj droši atpazīt ierakstos dzirdamo saziņas valodu. Apzīmējums attiecas tikai uz videoierakstos dzirdamo runu un neietver secinājumus par iesaistīto personu tautību vai identitāti.

- 3) par apsvērumiem, kas noteica redakcionālo nepieciešamību norādīt šo valodas lietojuma pazīmi kā būtisku notikuma izklāstam;

Redakcija atzīst, ka **netika pietiekami izvērtēts cits jautājums** - vai šī pazīme vispār ir būtiska notikuma izpratnei. Uzbrukumus motīvs nav saistīts ar valodu, tautību vai konfliktu starp sabiedrības grupām, un publikācijā tas netiek apgalvots. Līdz ar to **valodas pazīmes minēšanai šajā kontekstā nebija saturiskas nozīmes**.

- 4) par to, vai publikācijā būtu nepieciešams precizējums, labojums vai skaidrojums par attiecīgā apzīmējuma avotu un izmantošanas pamatojumu.

Izvērtējot iesniegumu, secināts, ka **apzīmējuma lietojums neatbilst LSM Redakcionālo vadlīniju prasībām**. Apzīmējums no publikācijas **tika izņemts**, un rakstam **pievienota piezīme**, ka materiāls precizēts, novēršot neatbilstību LSM Redakcionālajām vadlīnijām.

[4] Par ombuda kompetenci

Ņemot vērā SEPLPL 18. panta pirmajā daļā ombudam noteikto kompetenci pārraudzīt sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu sniegto pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, kas izvērsti LSM pašregulējošajos dokumentos – Redakcionālajās vadlīnijās un Rīcības un ētikas kodeksā – ombuda funkcijās ir pārraudzīt un sniegt savus atzinumus par to, vai LSM saturā (raidījumu, sižetu, rakstu u.c.) un tā veidošanas laikā veiktās žurnālistiskās darbības un pieņemtie redakcionālie lēmumi atbilst profesionālās darbības principiem un ētikas prasībām.

Ievērojot minēto, ombuda iespējās ir sniegt atzinumu par Raksta un Precizētā Raksta satura

atbilstību šādām LSM darbību pašregulējošajām prasībām:

1. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam darbības principam *Precizitāte*:

LSM sniedz pārbaudītu un iespējami precīzu informāciju, nedrīkst apzināti maldināt auditoriju, sagrozīt vai izdomāt faktus.

2. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam darbības principam *Objektivitāte*:

LSM satura izklāstā balstās uz faktiem, izmanto informāciju, kas palīdz saprast kontekstu, un gādā, lai izskan tematam, žanram vai raidījuma formātam būtiskie argumenti un viedokļi.

Nav pieļaujama tendenciozitāte satura izklāstā, ziņu vai materiāla izkārtojumā, balss intonācijā vai vārdu izvēlē.

3. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam darbības principam *Faktu nošķiršana no viedokļiem*:

Ziņās izmantotajiem faktiem jābūt skaidri un saprotami nošķirti no komentāriem un viedokļiem.

4. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam darbības principam *Izvairšanās no stereotipizācijas*:

LSM izvairās no stereotipizācijas un neizvērtē notikumus, procesus un sabiedrības grupas, vadoties pēc iepriekšējiem priekšstatiem un aizspriedumiem. Nav pieļaujama kādas sabiedrības grupas diskriminācija.

5. Redakcionālo vadlīniju 2.1. punktā “Cilvēka cieņa” noteiktajām prasībām:

Žurnālists atturas no cilvēka etniskās izcelsmes, rases, tautības, profesijas, politiskās pārliecības, reliģisko uzskatu, seksuālās orientācijas, fizisko trūkumu, veselības stāvokļa u.tml. aspektu pieminēšanas, ja šīs detaļas nav nozīmīgas attiecīgajā kontekstā vai arī tās nav būtiska ziņas vai informācijas sastāvdaļa.

6. Redakcionālo vadlīniju 2.7. punktā “Īpaši temati un problēmas” noteiktajām prasībām attiecībā uz nacionālajām minoritātēm mediju saturā:

Cilvēka etniskā piederība LSM saturā jāmin tikai tad, ja tā ir svarīgs identifikācijas faktors, piemēram, pazudušu personu gadījumā.

Redakcionālie lēmumi par tādas terminoloģijas izmantošanu, kas var izraisīt aizvainojumu etniskā kopienā, jāpieņem katrā gadījumā atsevišķi, izsverot, vai sabiedrības intereses ir svarīgākas par potenciāli negatīvu ietekmi.

7. Redakcionālo vadlīniju 1.3. punktā “LSM redakcionālās vērtības” noteiktajai redakcionālajai vērtībai *Atbildīgums*:

LSM reaģē uz pamatotu kritiku un to ņem vērā, lai pilnveidotu savu darbu, kā arī godīgi atzīst kļūdas, ja tādas pieļāvuši, tās labo un mācās no tām.

8. Redakcionālo vadlīniju 2.10. punktā “Kļūdu labojumi” noteiktajam:

LSM nevairās atzīt, ja saturā ir bijušas kļūdas. Kļūdas tiek labotas, cik ātri tas ir iespējams. Žurnālists un struktūrdaļas vadītājs vienojas par atbilstošāko kļūdas labošanas veidu ēterā, interneta vietnē un citur. Ja, piemēram, LSM.LV publikācijā ir labota kļūda vai neprecizitāte, raksta virsrakstā iekavās tiek pievienots vārds “precizēts”, savukārt pašā rakstā blakus rindkopai, kurā ir izdarīts labojums, atsevišķā izcēlumā norāda, kas tieši ir labots vai precizēts.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[5] Par apzīmējuma “krievvalodīgs” lietojumu

Iesniedzēja galvenais iebildums Iesniegumā ir par apzīmējuma *русскоязычные* [krievvalodīgie] lietojumu Rakstā. Ombudam nav nepieciešamās lingvistiskās kompetences, lai vērtētu šī apzīmējuma semantiku (nozīmi) un pragmatiku (lietojumu) krievu valodā. Vienlaikus jāpiebilst, ka ombuds vairākkārt ir ieteicis LSM saturā atturēties no šī apzīmējuma tulkojuma latviešu valodā – *krievvalodīgie* – tā vietā izvēloties precīzākus un kontekstuāli neitrālākus apzīmējumus¹.

Lai gan apzīmējuma *krievvalodīgie* denotatīvā nozīme (attēlojošā pamatnozīme) – personas, kuras runā krievu valodā vai saziņā lieto krievu valodu – šķietami ir salīdzinoši skaidra un pati par sevi vēl nenorāda uz personas etnisko piederību, tā lietojums noteiktā sociālpolitiskā kontekstā var iegūt plašāku konotatīvu vai pragmatisku nozīmi (blakusnozīmi). Proti, valodas pazīme var tikt izmantota ne vien kā konkrētas personas lingvistiskās identifikācijas līdzeklis, bet arī kā sociālās grupēšanas pazīme, ar kuru tiek konstruēta “krievvalodīgo” kopiena kā sociāli viendabīga grupa.

Šādā gadījumā pastāv risks, ka valodas lietojums tiek interpretēts kā pietiekams pamats personas piederības noteikšanai noteiktai sociālai, kultūras, ideoloģiskai vai politiskai grupai, lai gan no fakta, ka persona lieto krievu valodu, pats par sevi neizriet secinājumus par tās etnisko, nacionālo, pilsonisko vai politisko identitāti. Līdz ar to apzīmējuma “krievvalodīgs” lietojums var radīt pretstatījumu starp “krievvalodīgajiem” un citām sabiedrības grupām, piemēram, latviešiem vai

¹ Piemēram ombuda 2025. gada 9. jūnija atzinumus Nr. 15/6-3. Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.seplp.lv/lv/atzinums-nr156-3-par-2025-gada-13maija-iesniegumu>.

latviski runājošajiem.

Tieši šī iemesla dēļ ombuds ir ieteicis LSM, ja konkrētajā gadījumā nepieciešams raksturot personas pēc to valodas lietojuma, priekšroku dot apzīmējumiem *krievu valodā runājošs* vai *krievu valodu lietojošs*. Šādi formulējumi precīzāk norāda uz faktisko pazīmi – personas izmantoto valodu, vienlaikus neparedzot plašākus secinājumus par personas etnisko identitāti vai piederību kādai sociālai vai politiskai grupai.

Kā alternatīvu jēdzienu varētu apsvērt arī termina *rusofons* lietošanu, ar to saprotot personu, kuras saziņas valoda ir krievu valoda, neatkarīgi no tās etniskās piederības un nenorādot uz specifisku sociālpolitisku grupēšanos. Šāda termina izmantošana lingvistiskā nozīmē ļautu nošķirt valodas lietojumu no personas etniskās un sociālpolitiskās identitātes. Savulaik līdzīgs ieteikums bija no Valsts valodas centra Latviešu valodas ekspertu komisijas² un balstījās Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā.

Ir jāņem vērā, ka Raksta primārajā avotā – LETA ziņā 1 – ir lietots apzīmējums – ***krieviski runājošas pusaudžu bandas***, kas konsekventi atkārtojas arī LETA ziņā 2. Tādējādi ir jāsecina, ka Raksta pirmavotā ir norādīta jauniešu lingvistiskā identifikācija, kas attiecas vien uz konstatēto valodas lietojumu noziedzīgo darbību veikšanas laikā, bet neidentificējot jauniešu etnisko vai sociālpolitisko identitāti.

Vienīgais LSM saturs, kurā šī ziņa ir sniegta latviešu valodā, ir pieejams programmas “Latvijas Radio 1” Ziņu dienesta sagatavotajā materiālā “Ziņas vieglajā valodā 30. augustā”³, kurā, informējot par to, ka Valsts policija sāk noskaidrot personas, kas Rīgas centra parkos uzbrukušas cilvēkiem, tiek lietots formulējums – *Šie jaunieši runā krievu valodā un uzbrukuši vienaudžiem*.

Tādējādi, ņemot vērā minēto, ombudam ir jāsecina, ka apzīmējuma *русскоязычные* [krievvalodīgie] lietojums Rakstā ir LSM sadaļas “Rus.lsm.lv” redakcionāla izvēle.

[6] Par iespējām atbildēt uz Iesniegumā un Iesnieguma papildinājumā uzdotajiem jautājumiem

Ņemot vērā konstatēto, ombuds uzdoto jautājumu secībā zemāk sniedz atbildes uz Iesniedzēja jautājumiem:

² Skatīts izmantojot tīmekļa vietnes saiti:

https://www.leta.lv/archive/browse/?_id=533CF713-9C8B-4DFA-A0D7-5AF0EC62293A

³ Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinas-vieglaja-valoda/30.08.2026-zinas-vieglaja-valoda-30-augusta.a660972/>.

1. *Vai publikācijā lietotais apzīmējums “krievvalodīgas jauniešu kompānijas” ir balstīts pietiekami pārbaudītā informācijā?*

Veicot izvērtējumu, ombuds konstatēja, ka primārajā Raksta avotā – LETA ziņā 1 – jauniešu grupas apzīmējumam tika lietots apzīmējums – **krieviski runājošas pusaudžu bandas**. Šis apzīmējums norāda uz jauniešu lietoto valodu noziedzīgo darbību veikšanas laikā kā uz faktiski konstatējamu pazīmi. LSM.lv redakcija papildu LETA ziņai 1 izvērtēja arī incidenta videofiksācijas, kas skatāmas tiešsaistes sociālajos tīklos, un guva apstiprinājumu LETA ziņā 1 paustajam par valodas lietojumu incidenta laikā. LSM Interneta portāla daļas vadītājas atbildes vēstulē ir norādīts, ka tīmeklī pieejamos videoierakstus noskatījās “Rus.lsm.lv” atbildīgais redaktors, kuram *krievu valoda ir dzimtā valoda un kurš spēj droši atpazīt ierakstos dzirdamo saziņas valodu*.

Tādējādi ir jāsecina, ka LETA ziņā 1 lietotais apzīmējums *krieviski runājošas* ir objektīvs un ir ticis pārbaudīts sekundāros informācijas avotos. Tomēr ir jāņem vērā, ka pēc jauniešu lietotās valodas vēl nevar secināt par viņu etnisko piederību vai sociālpolitisko identitāti. Arī uz šiem apsvērumiem ir norādīts LSM Interneta portāla daļas vadītājas vēstulē, informējot ombudu, ka lietotais apzīmējums *attiecas tikai uz videoierakstos dzirdamo runu un neietver secinājumus par iesaistīto personu tautību vai identitāti*.

2. *Vai šīs valodiskās pazīmes norādīšanai bija objektīva un ar notikuma būtību saistīta redakcionāla nepieciešamība?*

Kā jau tika minēts ombuda atbildē uz iepriekšējo jautājumu, valodiskās pazīmes norādīšana bija objektīva, ciktāl tā attiecas uz faktiskajiem apstākļiem par jauniešu lietoto valodu noziedzīgā nodarījuma veikšanas laikā. Taču tās norādīšanai nebija redakcionāla pamatojuma, uz ko atbildes vēstulē ombudam norāda arī LSM Interneta portāla daļas vadītāja:

Redakcija atzīst, ka netika pietiekami izvērtēts cits jautājums - vai šī pazīme vispār ir būtiska notikuma izpratnei. Uzbrukumu motīvs nav saistīts ar valodu, tautību vai konfliktu starp sabiedrības grupām, un publikācijā tas netiek apgalvots. Līdz ar to valodas pazīmes minēšanai šajā kontekstā nebija saturiskas nozīmes.

3. *Vai minētā formulējuma izmantošana atbilst LSM redakcionālo vadlīniju prasībām par precizitāti, objektivitāti, faktu nošķiršanu no pieņēmumiem un izvairīšanos no stereotipizācijas?*

Ja runa Rakstā ir par noziedzīgās darbības laikā personu lietoto valodu, tad šis apzīmējums ir precīzs un pārbaudīts, tas apzināti nemaldina auditoriju, nesagroza un neizdomā faktus, tas ir

faktoloģiski apstiprināts un šādā nozīmē – *objektīvs* kā faktu izteikums, nevis viedoklis. Taču šī apzīmējuma lietojums, ombuda vērtējumā, ir nelietderīgs, jo Rakstā netiek sniegta informācija, kas pierāda, ka incidenta pamatā būtu valodā, tautībā vai sociālpolitiskā identitātē balstīts konflikts. Līdz ar to auditorijai var rasties iespaids par *tendenciozitāti* un *neobjektivitāti* satura izklāstā, proti, apzīmējuma izvēlē, kas, savukārt var radīt aizdomas par *stereotipisku* notikušā izvērtējumu, kā par to liecina arī saņemtais Iesniegums.

4. *Vai līdzīgā situācijā LSM izmantotu arī apzīmējumu “latviski runājoša jauniešu kompānija”, un vai dažādām Latvijas sabiedrības valodas grupām tiek piemēroti vienādi redakcionālie kritēriji?*

Ja noziedzīgā nodarījuma motīvi sakņotos konfliktējošo pušu atšķirībās valodas, tautības vai sociālpolitiskās identitātes jautājumos, tad noziedzīgā nodarījuma veicēju valodas, tautības vai sociālpolitiskās identitātes atklāšanai būtu redakcionāls pamatojums. Savukārt, ja noziedzīgā nodarījuma motīvi nav saistīti ar iepriekš uzskaitītajiem aspektiem, tad to pieminēšana nav redakcionāli pamatota. Šie apsvērumi ir attiecināmi uz visām Latvijas etniskajām un lingvistiskajām grupām.

5. *Vai publikācijā nepieciešams precizējums, labojums vai skaidrojums par attiecīgā apzīmējuma avotu un izmantošanas pamatojumu?*

Apstiprinošu atbildi uz šo jautājumu sniedz LSM Interneta portāla daļas vadītājas vēstulē paustais: *apzīmējuma lietojums neatbilst LSM Redakcionālo vadlīniju prasībām. Apzīmējums no publikācijas tika izņemts, un rakstam pievienota piezīme, ka materiāls precizēts, novēršot neatbilstību LSM Redakcionālajām vadlīnijām.*

Tādējādi ombuds secina, ka LSM.lv redakcija ir atzinusi pieļauto kļūdu un labojusi to. Tomēr savlaicīgs kļūdas labojums neatceļ nepieciešamību atbildēt uz Iesniedzēja Iesnieguma papildinājumā uzdotajiem jautājumiem:

1. *Vai publikācijā veiktie labojumi apliecina, ka sākotnējais apgalvojums par “krievvalodīgām jauniešu kompānijām” nebija pietiekami pārbaudīts vai redakcionāli pamatots?*

Ombuds secina, ka Rakstā lietotais apzīmējums, lai gan bija pietiekami pārbaudīts, taču tā lietošana nebija redakcionāli pamatota, veidojot konkrēto saturu, tāpēc apzīmējums tika izņemts no Raksta teksta un Precizētajā rakstā vairs netiek lietots.

2. *Vai pirms sākotnējās publikācijas LSM rīcībā bija pierādījumi, kas ļāva visu video*

redzamo jauniešu grupu raksturot kā krievvalodīgu?

Uz šo jautājumu ombuds jau sniedza atbildi, atbildot uz Iesnieguma pirmo jautājumu.

3. *Kādēļ minētais apzīmējums tika izņemts un vai tā izņemšana uzskatāma par kļūdas, neprecizitātes vai profesionālās ētikas problēmas novēršanu?*

Kā savā atbildes vēstulē norādīja LSM Interneta portāla daļas vadītāja, apzīmējums tika izņemts no Raksta teksta, jo *apzīmējuma lietojums neatbilst LSM Redakcionālo vadlīniju prasībām*. Ja ir konstatēta neatbilstība Redakcionālo vadlīniju prasībām, tad runa ir par profesionālās ētikas prasību neievērošanu vai to nepilnīgu ievērošanu, kuru iemesli var būt divējādi: a) pieļauta *neprecizitāte* un secīgi – *kļūda*; b) apzināta rīcība kā pastāvošo prasību ignorēšana. Ombuda rīcībā nav pierādījumu LSM.lv sadaļas “Rus.lsm.lv” redakcijas apzinātai prasību ignorējošai rīcībai, tāpēc ombuds pieņem, ka minētā kļūda ir vērtējama kā redakcionāla paviršība, 1) nekritiski izmantojot LETA ziņu un 2) tulkojot LETA ziņā lietoto apzīmējumu *krieviski runājošas krievu valodā* kā *krievvalodīgas* (*русскоязычные*), neņemot vērā šī apzīmējuma semantisko slodzi, proti, ka to lieto ne tikai kā norādi uz sadzīvē lietoto valodu, bet arī sociālpolitiskas identitātes apzīmējumam, kas var radīt pārpratumus par šāda apzīmējuma lietojuma mērķi.

4. *Vai paziņojums “Teksts precizēts atbilstoši LSM.lv redakcionālajiem standartiem” atbilst Redakcionālo vadlīniju 2.10. punkta prasībai konkrēti norādīt, kas tieši ir labots vai precizēts?*

Izceltajā teksta lodziņā norādītais teksts neatklāj lasītājam, kas tieši ir labots. Šajā gadījumā apzīmējums *precizēts* skaidro vien tā normatīvo pamatojumu – atbilstoši LSM.lv redakcionālajiem standartiem.

5. *Vai šajā gadījumā lasītājiem bija skaidri jānorāda, ka no sākotnējās publikācijas izņemta norāde uz jauniešu iespējamo valodas piederību?*

Ombuda vērtējumā šāda norāde būtu ne tikai vēlama, bet arī nepieciešama, jo tā ļautu paskaidrot auditorijai ne tikai to, kas ir labots, bet arī, kāpēc tas ir darīts. Šāds skaidrojums ir būtisks, jo runa nav par stilistisku vai gramatisku precizējumu, bet informāciju, kas var ietekmēt izpratni par Rakstā aprakstīto notikumu. Detalizēta informācija demonstrētu arī medija atbildību un ļautu auditorijai izprast veikto izmaiņu būtību.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

atzīst:

[7] Ombuds neatzīst, ka Rakstā sniegtā norāde uz incidentā iesaistīto jauniešu lietoto valodu

[krievu] pārkāptu Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā noteiktos LSM darbības profesionālos principus *Precizitāte* un *Faktu nodalīšana no viedokļiem*, ciktāl lietotais apzīmējums ir attiecināms vienīgi uz konflikta laikā dzirdamo saziņas valodu, nevis uz iesaistīto personu etnisko, lingvistisko vai sociālpolitisko piederību. Rakstā sniegtajai norādei uz jauniešu lietoto valodu bija pārbaudāms faktiskais pamats LETA ziņā 1 un LSM.lv redakcijas izvērtētajos videoierakstos.

[8] Ombuds atzīst, ka Rakstā sniegtajai norādei uz incidentā iesaistīto jauniešu lietoto valodu [krievu] nebija redakcionālās nepieciešamības jeb lietderīguma pamatojuma, jo redakcijas rīcībā nebija pierādījumu, ka noziedzīgo darbību motīvs būtu saistīts ar valodu, tautību vai konfliktu starp sabiedrības grupām. Apzīmējuma *русскоязычные* [krievvalodīgie] lietojums šādā kontekstā varēja radīt nepamatotu saikni starp vardarbīgu rīcību un konkrētu sabiedrības grupu, proti, veidot vai apstiprināt sabiedrībā pastāvošus aizspriedumus. Līdz ar to redakcijas sākotnējā izvēle lietot šādu jauniešu grupas apzīmējumu bija ne tikai nelietderīga, bet nonāca pretrunā ar Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā noteiktajiem LSM darbības profesionālajiem principiem *Objektivitāte* un *Izvairīšanās no stereotipizācijas*, kā arī ar Redakcionālo vadlīniju 2.1. punktā nostiprināto prasību nepieminēt uz cilvēka etnisko izcelsmi vai piederību attiecināmas pazīmes, ja tās nav nozīmīgas attiecīgajā kontekstā vai arī tās nav būtiska ziņas sastāvdaļa.

Lai arī LSM.lv operatīvi veica kļūdas labojumu, šāds labojums nemaina sākotnēji pieļautās kļūdas faktu, bet ir būtisks apstāklis tās izvērtējumā.

[9] Ombuds atzīst, ka LSM rīcība, dzēšot attiecīgo apzīmējumu no Raksta un pievienojot informāciju par Raksta precizēšanu, atbilst Redakcionālo vadlīniju 1.3. punktā ietvertajai redakcionālajai vērtībai *Atbildīgums*, tomēr Rakstā iekļautā informācija “Teksts precizēts atbilstoši LSM.lv redakcionālajiem standartiem” nepaskaidro, kas tieši publikācijā ir precizēts. Šāds precizējuma noformējums neatbilst Redakcionālo vadlīniju 2.10. punktā noteiktajai prasībai – pašā rakstā blakus rindkopai, kurā ir izdarīts labojums, atsevišķā izcēlumā norādīt, **kas tieši ir labots vai precizēts**.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(paraksts)*

Edmunds Apsalons

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU